

Monitoring

Diergezondheid

Rundvee

Monitoringsflyer tweede kwartaal 2018

Data-analyse t/m eerste kwartaal 2018

- De sterfte kengetallen waren stabiel. Wel valt op dat de sterftekengetallen van opfokkalveren op een hoger niveau liggen dan voor 2016.
- De afvoer van runderen zoals verplicht door de fosfaatregelgeving heeft de duurzaamheidskengetallen van koeien ongunstig beïnvloed door hogere afvoer van oudere koeien. De wetgeving lijkt een gunstige invloed te hebben gehad op diergezondheidskenmerken door afvoer van hoogcelgetal koeien en koeien met een slechte vruchtbaarheid.
- De kengetallen uiergezondheid verbeterden verder. Het percentage bedrijven met een DDDA voor mastitispreparaten hoger dan 0,63 nam licht toe. Dit hangt samen met een groter aandeel van eerstekeusmiddelen bij behandeling van mastitis, met gemiddeld een hogere dosering werkzame stof en een langere behandelduur.

Atypische longontsteking

Begin juni kwam bij de Veekijker een vraag binnen over een sectieuitslag van een kalf met acute luchtwegproblemen. In 2017 zijn van dit bedrijf ook al drie kalveren voor sectie ingezonden in verband met identieke verschijnselen. Het betrof in alle vier de gevallen kalveren met een leeftijd tot 14 dagen, waarbij de dieren acuut stierven met verschijnselen van koorts en benauwdheid, hetgeen zich steeds op warme dagen voordeed. De patholoog heeft naar aanleiding van het geval dat in juni in beeld kwam de histologie van de verschillende kalveren vergeleken en deze vertoonden een zeer eenduidig (maar onbekend) beeld. In dezelfde week kwam van een ander bedrijf een kalf op sectie met lichte macroscopische afwijkingen aan de longen waarbij histologisch een identiek beeld gezien werd als bij de kalveren van het andere bedrijf. Ook hier was de sterfte opgetreden op een warme dag.

Er was sprake van een acute exsudatieve ontsteking diep in de longblaasjes, waarbij ook weefselverval van wanden van de longblaasjes optrad. Het beeld kreeg als diagnose 'atypische pneumonie' (longontsteking) omdat het weefsel ontstekingsverschijnselen liet zien, maar niet gekoppeld kon worden aan een bekende oorzaak.

Beide bedrijven hanteren een gesloten bedrijfsvoering, de bedrijven liggen ver uit elkaar en hebben geen relatie. De overeenkomsten tussen beide bedrijven zijn een intensief voerschema van melk bij de kalveren en een strikte reiniging en desinfectie van de eenlingboxjes. Nader onderzoek heeft geen aanwijzing opgeleverd voor een infectieuze oorzaak; noch van virale aard, nog van bacteriële aard. Een mogelijke relatie met het intensieve voerschema of het gebruik van ontsmettingsmiddel is nog onderwerp van analyse.

Kort Nieuws

- IBR/BVD: 77 procent van de melkveebedrijven heeft de status BVD-vrij of BVD-onverdacht. Bij IBR heeft 78 procent de status IBR-vrij of IBR-onverdacht.
- IBR: van 61 bedrijven werden neusswabs ingestuurd voor onderzoek op IBR-veldvirus. In monsters van tien bedrijven (16%) werd het IBR-veldvirus aangetoond. Twee bedrijven hadden daarvoor geen IBR-status, vijf bedrijven een IBR-onverdachtstatus en drie bedrijven een IBR-vrijstatus.
- Toename meldingen van mastitis door *Klebsiella*, vermoedelijk door langdurig warm weer.
- Enkele meldingen van weefselverval (ischemische speennecrose) bij vaarzen.

De informatie die in de monitoring wordt gebruikt, wordt op verschillende manieren verzameld. Hierbij ligt het initiatief gedeeltelijk bij dierenartsen en veehouders en gedeeltelijk bij GD. De informatie wordt integraal geïnterpreteerd om de doelstellingen van de monitoring, het snel signaleren van diergezondheidsproblemen enerzijds en het volgen van meer algemene trends en ontwikkelingen anderzijds, te bereiken. De veehouderijsector in de vorm van interbrancheorganisaties ZuivelNL en Stichting Brancheorganisatie Kalvesector (SBK) en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) zijn de medefinanciers van de monitoring.

Pilotonderzoek lenscatharact bij kalveren

Eerder is in 2005 en 2014 door GD in pilots gekeken naar respectievelijk de aard en oorzaak van "blind" geboren kalveren op melkveebedrijven en de mate van voorkomen van lenscatharact bij kalveren. Er blijven meldingen bij de Veekijker binnenkomen en de oorzaak voor het probleem is niet bekend, waardoor geen preventieve maatregelen mogelijk zijn en aangedane kalveren meestal worden afgevoerd. Medio 2017 zijn bij een kalf, ingestuurd voor uitgebreid pathologisch onderzoek, naast de lenscatharact, ook andere oogafwijkingen aangetoond (persisterende slagader naar het glasachtig lichaam (arteria hyaloidea) en plooivorming van het netvlies). Daarom is een derde pilotonderzoek uitgevoerd met als doel meer inzicht te verkrijgen in de precieze aard van de oogafwijkingen bij kalveren, die worden geboren met lenscatharact. Van vijf jonge kalveren met aangeboren lenscatharact, afkomstig van vier verschillende melkveebedrijven, zijn beide ogen uitgebreid pathologisch en histologisch

onderzocht. Ter controle zijn ogen van twee 'normale kalveren' welke voor een andere reden dan lenscatharact ook ter sectie zijn aangeboden, op dezelfde wijze pathologisch en histologisch onderzocht.

Bij alle kalveren met aangeboren lenscatharact werden in beide ogen veranderingen aangetroffen gerelateerd aan lenscatharact. Er was een verschil in grootte en dikte met de lenzen ten opzichte van de controledieren. Bij ogen van zowel afwijkende als controledieren werd een geplooid aspect van het netvlies waargenomen, evenals restanten van een persisterende arteria hyaloidea. De oorzaak voor aangeboren lenscatharact bij kalveren blijft onduidelijk. Naast genetische oorzaken beschreven in een recente publicatie, kunnen ook onderliggende aandoeningen en omgevingsfactoren aangeboren lenscatharact veroorzaken. De pilot heeft onvoldoende aanknopingspunten opgeleverd voor gericht verder onderzoek.

Klauwproblemen en afwijkende bloedvaten bij pathologisch onderzoek

Op een bedrijf werden zeer ernstige klauwaandoeningen waargenomen bij de melkkoeien en 50 procent van de pinken. Bij pathologisch onderzoek bij enkele dieren werden bloedvatafwijkingen vastgesteld die kunnen passen bij opname van toxine geproduceerd door een schimmel. Bij onderzoek naar aanwezigheid van toxine in het kuilvoer door het RIKILT werden in lage concentraties de ergolinen agroclavine en festuclavine aangetoond. Deze ergolinen worden gevonden bij een schimmel die kan voorkomen op zwenkgras. Zwenkgrassen zijn een normale grassoort in meerdere grassoortmengsels omdat ze droogteresistent zijn. Zwenkgras is aangetroffen in de kuil. Vervolgonderzoek loopt nog.

Aangeboren afwijkingen bij kalveren uit vaarzen

Een koppel drachtige pinken kalfde tussen november 2017 en half maart 2018 af van afwijkende kalveren (verkorte poten, afwijkende beenstand). In het begin werden de kalveren nog levend geboren, maar later werden voornamelijk ernstig afwijkende dode en te vroeg geboren kalveren geboren. Bij pathologisch onderzoek van een kalf werd sterk afwijkende kraakbeengroei aangetroffen, dat kan ontstaan bij een mineralendisbalans. De kalveren hadden verschillende vaders en een virale oorzaak (Schmallenberg/BVD) is niet aangetoond. De drachtige pinken stonden tot vlak voor afkalven op een andere locatie en kregen een

aangekochte, op het oog slechte kuil gevoerd. Op basis van aanvullende onderzoeken (bloedonderzoek vitamines en spoorelementen, leverbiopten zware metalen en melkmonsters mangaan), leek het zeer waarschijnlijk dat een combinatie van tekorten van mangaan, zink en jodium in het rantsoen van de drachtige pinken de afwijkingen bij de kalveren veroorzaakten. Mangaan is in het lichaam betrokken bij de vorming van kraakbeen en beenderen, zink speelt een belangrijke rol bij de groei van bot, huid, haar en hoeven. Bij een langdurig jodiumtekort kan verwerpen, geboorte van zwakke of onderontwikkelde kalveren en sterfte bij de kalveren optreden.

Diergezondheidssituatie in Nederland

DIERZIEKTE	SITUATIE NEDERLAND	Resultaat monitoring tweede kwartaal 2018
Artikel 15 GWWD aandoeningen (ziekten die genoemd zijn in artikel 2-9 van de 'Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's')		
Aujeszký	Officieel vrij sinds 2004.	Geen infecties aangetoond.
Blauwtong	Officieel vrij sinds 2012 (alle serotypen). Jaarlijkse screening.	Geen infecties aangetoond.
Brucellose	Officieel vrij sinds 1999. Bewaking via bloedmonsters van verwerpers.	Geen infecties aangetoond.
Boviene Spongiforme Encephalopathie (BSE)	Sinds 2010 bij bewaking geen gevallen meer vastgesteld (totaal tussen 1997–2009 88 gevallen). OIE-status: 'negligible risk'.	Geen infecties aangetoond.
Leukose	Officieel vrij sinds 1999. Bewaking via tankmelk en bloedmonsters van slachtrunderen.	Geen infecties aangetoond.
Lumpy Skin Disease (LSD)	Officieel vrij.	Geen infecties aangetoond.
Miltvuur	Niet aangetoond sinds 1994. Bewaking via bloeditstrijken plotseling gestorven runderen.	Geen infecties aangetoond.
Mond-en-klauwzeer (MKZ)	Officieel vrij sinds 2001, laatste regionale uitbraak in 1986 en 2001.	Geen infecties aangetoond.
Rabiës	Officieel vrij sinds 2012.	Geen infecties aangetoond.
Tuberculose	Officieel vrij sinds 1999.	Geen infecties aangetoond.
Artikel 100 GWWD aandoeningen (ziekten die genoemd zijn in artikel 10 van de 'Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's')		
<i>Campylobacter fetus ssp. venerealis</i> en <i>Tritrichomonas foetus</i>	In 2009 is voor het laatst bij bewaking een infectie met <i>Campylobacter fetus ssp. venerealis</i> aangetoond.	Geen infecties aangetoond.
Leptospirose	0,8 procent van de niet-melkleverende bedrijven had dieren met afweerstoffen*.	98 procent van de melkveebedrijven heeft de <i>L. hardjo</i> -vrijstatus. Geen tankmelkomslagen. Vier casussen.
Listeriose	Incidenteel aangetoond als ziekteverwekker.	Drie infecties aangetoond bij sectie.
Salmonellose	9,5 procent van de niet-melkleverende bedrijven had dieren met afweerstoffen*.	93 procent van de melkveebedrijven had een gunstige tankmelkuitslag in het eerste trimester van 2018 (landelijk programma Qlip).
Yersiniose	Incidenteel aangetoond bij rundvee, met name bij verworpen vruchten.	Geen infecties aangetoond.

Vervolg tabel

DIERZIEKTE	SITUATIE NEDERLAND	Resultaat monitoring tweede kwartaal 2018
Overige OIE lijst aangifteplichtige ziekten in Nederland		
Boviene Virus Diarree (BVD)	Van de melkveebedrijven had 8,7 procent aanwijzingen voor een recente BVD-viruscirculatie**. 14,5 procent van de niet-melkleverende bedrijven had een recente BVD-viruscirculatie**.	Van de melkveebedrijven heeft 77 procent de BVD-vrijstatus of BVD-onverdachtstatus.
Infectieuze Boviene Rhinotracheïtis (IBR)	15,6 procent van de melkveebedrijven IBR afweerstoffen aangetoond in tankmelk**. De geschatte prevalentie op niet-melkleverende bedrijven is 9,6 procent**.	Van de melkveebedrijven heeft 78 procent de IBR-vrijstatus of IBR-onverdachtstatus. Bij 16 procent van de 61 bedrijven die neusswabs instuurden werd veldvirus aangetoond.
Paratuberculose	99 procent van de melkveebedrijven heeft een PPN-status.	75 procent melkveebedrijven heeft status A (onverdacht).
Tekenziekten	Teken besmet met <i>Babesia divergens</i> , <i>Anaplasma phagocytophila</i> en <i>Mycoplasma wenyonii</i> komen voor in Nederland.	Infecties met <i>Anaplasma phagocytophila</i> en <i>Babesia</i> aangetoond.
Overige infectieuze aandoeningen bij rundvee		
Boosaardige Catarraal koorts (BCK)	Infecties met Ovine herpesvirus type 2 komen incidenteel voor.	Eén infectie aangetoond bij sectie.
Leverbot	Leverbot komt algemeen voor in Nederland vooral in waterrijke/natte gebieden.	Infectie aangetoond in monsters van 15 rundveebedrijven. Leverbotprognose: geen ernstige infecties verwacht door langdurige droogte.
Neosporose	Belangrijke infectieuze oorzaak van verwerpen.	Infectie niet aangetoond in ingezonden verworpen vruchten.
Q-koorts	Bij 73 procent van de melkveebedrijven zijn afweerstoffen aangetoond in tankmelk**.	Eén infectie aangetoond in een verworpen vrucht.

* Eindrapport Specifieke Monitoring 2013-2014; prevalentiestudie

** Eindrapport Specifieke Monitoring 2015-2016; prevalentiestudie

